

РОЗДІЛ 2

ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ, ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

І. В. Борщевський
к.ю.н., доц.

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ СКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕХНІКИ

Досліджувана тема є актуальною, оскільки питання, що стосуються визначення складу прийомів та засобів юридичної техніки є дискусійним з погляду на стрімкий темп розвитку правових відносин в умовах інтеграційних та глобалізаційних процесів, що вимагає суттєвого переосмислення сучасного стану сутності та якості юридичної техніки як елемента юридичної діяльності та правової категорії загальнотеоретичної юриспруденції.

Юридична техніка – це сукупність правил, приписів, прийомів, способів дій щодо створення, систематизації та застосування відповідними уповноваженими суб'єктами (фізичними та юридичними особами) нормативно-правових актів та юридично значущих документів, що є необхідною складовою єдиного процесу виникнення та реалізації прав, закладених у відповідній нормі чи документі [1, с. 208].

Юридична техніка як правова категорія використовується на всіх площинах правового регулювання суспільних відносин та потребує постійного удосконалення, і це пов'язано з усвідомленням науковцями важливого значення цієї правової категорії у формуванні нормативно-правових актів. Існуючий стан законодавчої бази є не в повній мірі досконалим, як в Україні, так і в багатьох європейських країнах, що негативно впливає на вирішення проблем державного управління, соціальної сфери, економіки та інших напрямків суспільного життя.

Як визначає В. І. Лебеденко, «постає проблема юридично-технічної досконалості нормативно-правових актів і можливості

їх практичної реалізації. Останнє, як відомо, досягається через послідовне, логічне та відповідне використання юридичних прийомів, засобів, способів і дотримання певних правил щодо розробки, складання та оформлення нормативно-правових документів, що в теорії права отримало назву «юридична техніка» [2, с. 53].

Зазвичай питання юридичної техніки вирішуються у межах теорії позитивного права. Відмінна риса даного наукового напрямку – розгляд не тільки самого права, але й правових явищ, що впливають з нього, включаючи юридичну техніку. Ця сторона бачення юридичної техніки, безперечно, необхідна.

В. В. Дудченко розглядає «юридичну техніку» як збірне, систематичне поняття, яке представляє собою спосіб не тільки правоутворення і правореалізації, але і як певний спосіб праворозуміння, від якості якого залежить ефективність чи неефективність правового регулювання. У цьому полягає значимість опрацювання проблеми юридичної техніки для загальнотеоретичної юриспруденції в цілому» [3, с. 12].

Більш вузьке визначення надає вчений Д. Г. Манько, а саме: «юридична техніка – це сукупність матеріально-технічних пристроїв та окремих юридичних інструментів, завдяки яким суб'єкт права має можливість формалізувати письмовий правовий акт (текст закону, комп'ютер тощо)» [4, с. 9].

Не можна не погодитись з думкою Шутак Д. І., який дає більш загальне визначення і зазначає, що юридична техніка – це сукупність правил, прийомів, способів підготовки, складання, оформлення юридичних документів, їх систематизація та облік, що забезпечує їх досконалість, ефективне використання і, водночас, це сукупність засобів і прийомів, використовуваних відповідно до прийнятих правил під час вироблення й систематизації нормативно-правових актів для забезпечення їх досконалості [5, с. 20].

На думку А. М. Кучук зміст юридичної техніки включає «техніко-юридичні прийоми і правила формального закріплення правил поведінки у законах і підзаконних нормативно-правових актах, а також складання і формулювання приписів в актах застосування норм права та інтерпретаційно-правових актах» [6, с. 91]. Саме зміст юридичної техніки окреслює в загальному вигляді її сутність, а також обумовлює взаємозв'язок між виконанням вимог

юридичної техніки суб'єктами правотворчості та правозастосування із ефективністю законодавчого процесу в цілому.

Приведені точки зору стосовно сутності та поняття категорії «юридична техніка» наводять на думку про те, що юридичну техніку слід розглядати як багатоаспектну категорію для вираження певних основних сторін, проявів юридико-технічного в праві.

Проблема визначення складу юридичної техніки, тобто набору того юридичного інструментарію, за допомогою якого забезпечується досягнення цілей юридичної діяльності, представляє значний інтерес у юридичній науці. Проблема виділення елементів юридичної техніки тісно пов'язана з її поняттям. Серед елементів юридичної техніки в літературі називаються прийоми, засоби, правила, методи, способи і т. д., але різні позиції вчених про поняття юридичної техніки говорять про різні види даних засобів та прийомів, а також про можливість наявності інших поряд із засобами та прийомами елементів юридичної техніки (правил, методів).

Так, на нашу думку, прийоми, будучи складовою юридичної техніки, перебувають у тісному взаємозв'язку із її засобами, проте, це не тотожні поняття. Дотримання правил юридичної техніки досягається шляхом правильного використання її прийомів та засобів. Використання прийому юридичної техніки представляє собою вибір сукупності її засобів, які необхідні для вирішення правотворчих завдань, а також виконання окремих дій, операцій з метою досягнення результату. Засоби юридичної техніки – це інструменти юридичного вираження та зовнішнього викладу волі законодавця, складання документів та ведення іншої роботи. Прийоми ж, у свою чергу, є порядком, способом раціонального використання зазначених засобів.

Список використаної літератури

1. Лавренко Д. Значення юридичної техніки для розвитку суспільства та держави. *Науковий вісник ДДУВС*. 2022. Спеціальний випуск № 2. С. 204–209.
2. Лебеденко В. І. Юридична техніка: поняття, призначення, методологічні засади застосування. *Інформація і право*. 2014. № 2 (11). С. 52–56.
3. Дудченко В. В., Русавська О. О. Юридична техніка (за вченням професора Рудольфа Іерінга). *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 3. С. 12–17.

4. Манько Д. Г. Юридичні технології: поняття й особливості і співвідношення із суміжними категоріями. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2019. № 37. С. 6–9.
5. Шутак І. Д. Юридична техніка : курс лекцій. Івано-Франківськ : Лабораторія академічних досліджень правового регулювання та юридичної техніки. Дрогобич : Коло, 2015. 228 с.
6. Кучук А. М., Замковий Є. М. Юридична техніка як засіб ефективності правових актів. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2017. № 1. С. 90–97.